

Monumentnummer*: 531242

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 31 augustus 2012
Kadaster deel/nr 82751/112

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Bunnik	Bunnik	Utrecht

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Bunnik	C			272

Omschrijving**

Cluster 40.

Inleiding

SCHUILPLAATS TYPE 1915-1916 / I als onderdeel van lineaire en accesverdediging op basis van loopgravenstelsels, gedekte wegen en dergelijke. (Betonnen) (groeps)schuilplaatsen vormden een antwoord op de komst van zware projectielen en brisante granaten. Deze laatste hebben een hoogexplosieve lading en zorgden voor een regen van metaalscherven, die vele slachtoffers kon maken. Naar gelang de zwaarte van de granaat en de bescherming daartegen bestaat een classificatie in weerstands- of dekkingsklassen, gevormd door twee getallen, bv. W 12-15. Het eerste geeft aan dat de dekking voldoende is voor inslagen van projectielen tot dat kaliber (in cm); het tweede dat ook bescherming bestaat tegen één of ten hoogste enkele inslagen tot dit hogere kaliber. De vroegste typen (groeps)schuilplaatsen boden slechts bescherming tegen granaatscherven en werden 'scherfvrij' genoemd. Vanaf het begin van de 20ste eeuw is er geëxperimenteerd met gedeconcentreerde, kleine (betonnen) (groeps)schuilplaatsen. Hierbij is soms ad hoc gebruik gemaakt van bestaande, voorhanden zijnde materialen als spoorrails, puin, houten balken en betonplaten, maar hiernaast zijn geprefabriceerde onderdelen gemonteerd of werd ter plaatse beton gestort. Zo zijn nog op verschillende plaatsen binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinie diverse - al dan niet unieke - sporen van dergelijke experimenten in beton te vinden. In het complex 'Fort bij Rijnauwen' komen verschillende vormen voor van (vroeg betonnen) schuilplaatsen, uit de jaren 1914-1918, waaronder enkele zeldzame exemplaren. Een aantal uit de jaren 1914-1918 stammende exemplaren vertoont duidelijke sporen van experimenten met prefab-elementen. Het duidelijkst is dat bij enige typen die uit geschakelde, identieke segmenten zijn samengesteld.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

SCHUILPLAATS TYPE 1915-1916 / I, gelegen in het noordoostelijk deel van het Fort bij Rijnauwen. Dit type bestaat uit afzonderlijke, geprefabriceerde, gewapend betonnen, rechthoekig trapeziumvormige segmenten, die door middel van stangen met elkaar zijn verbonden. De segmenten zijn enige tientallen centimeters breed en zijn aan de binnenzijde voorzien van ijzeren ringen waarmee ze via kabels of trekstangen met elkaar in verband gebracht en gehouden werden. Met dit systeem konden de schuilplaatsen op elke gewenste lengte gebouwd worden. Ook het aantal toegangen - eenvoudige rechthoekige uitsparingen waarin deuren gehangen konden worden - kon worden gevarieerd; dit gebeurde door plaatsing van betonnen tussenleden. Geen van de deuren is meer aanwezig. De ijzeren wapening en het beton zelf waren aanvankelijk vrij zwak, waardoor de bescherming onvoldoende bleek. In latere versies is dit verbeterd, maar het systeem bleef, ondanks de toegepaste aardedekking, kwetsbaar. De dekking was hoogstens scherfvrij.

Waardering

SCHUILPLAATS TYPE 1915-1916 / I is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Krayenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Krijgshistorische waarden als onderdeel van een aaneengesloten militaire verdedigingslinie tussen de voormalige Zuiderzee en de Biesbosch. Deze bestond hoofdzakelijk uit een samenhangend systeem van inundatievelden en bijbehorende inundatiemiddelen en van schootsvelden. Dit systeem werd aangevuld met diverse, uit verschillende perioden daterende typen gebouwde of aangelegde (verdedigings)werken die dienden tot of bijdroegen aan afsluiting van niet te inunderen terreinen of andere accessen.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: - het systeem van inundatie en accesverdediging (19de en 20ste eeuw), - de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de en 20ste eeuw)

Het betreft hier een onderdeel uit de periode 1914-1918. Dit onderdeel is een voorbeeld van een in geprefabriceerd beton en staal uitgevoerde, scherfvrije schuilplaats.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is zeldzaam als een vroeg voorbeeld van militaire betonexperimenten en representatief (karakteristiek) omdat het duidelijk herkenbaar als onderdeel van een gedeconcentreerde verdedigingslijn is toegevoegd aan het bestaande fortificatiestelsel.

* Het onderdeel is redelijk gaaf bewaard en laat zich als gebouwd onderdeel nog goed herkennen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument